

Sociální podnikání

Pojem, poslání a praxe

Marek Vyskočil

2014

Obsah

- Ekonomie a sociální ekonomie
- Ekonomika
- Teoretické ukotvení
- Sociální podnik - pojem
- Sociální podnik – definice
- Praxe sociálního podnikání

Ekonomie a sociální ekonomie

- Ekonomie – zkoumá co jak pro koho
- Sociální ekonomie – toto v sociálním kontextu, vztah ekonomie k sociálním hodnotám

- Co – potřeby x potřební (morální hodnoty, soc.vlivy..)
- Jak – max zisk x udržitelnost
- Pro koho – dle zásluh x rozdělení ve společnosti

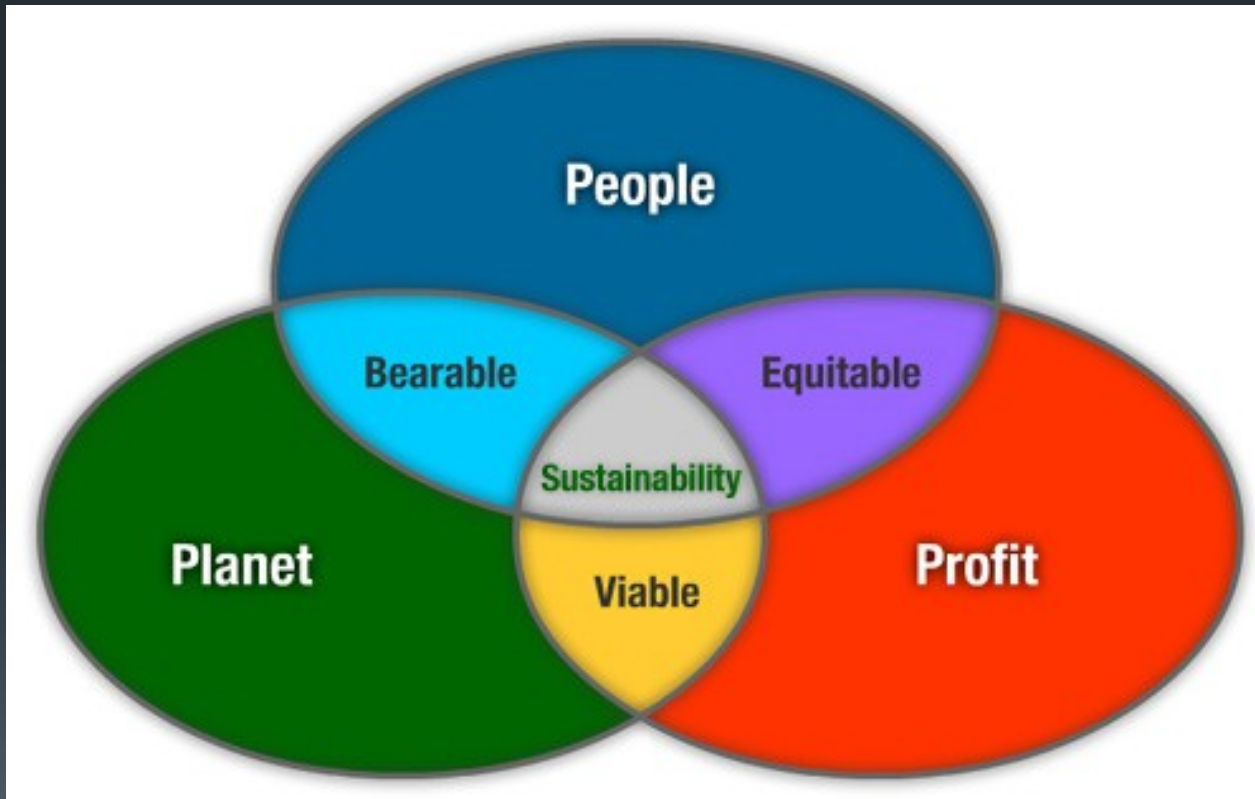

Ekonomika a sociální ekonomika

- Ekonomika - Hospodářství, domácnosti, podniky (všechny), stát
  - x
- Sociální ekonomika
  - Právně institucionální přístup – právní formy (např.: EU, družstva, vzájemné společnosti, asociace a nadace)
  - Normativní přístup – rysy sociální ekonomiky (např.: Charta sociální ekonomiky)
    - Propojení ekonomické, sociální a environmentální činnosti
    - Organizace založené za sociálním účelem, vytvářející ekonomickou hodnotu

Sociální ekonomika

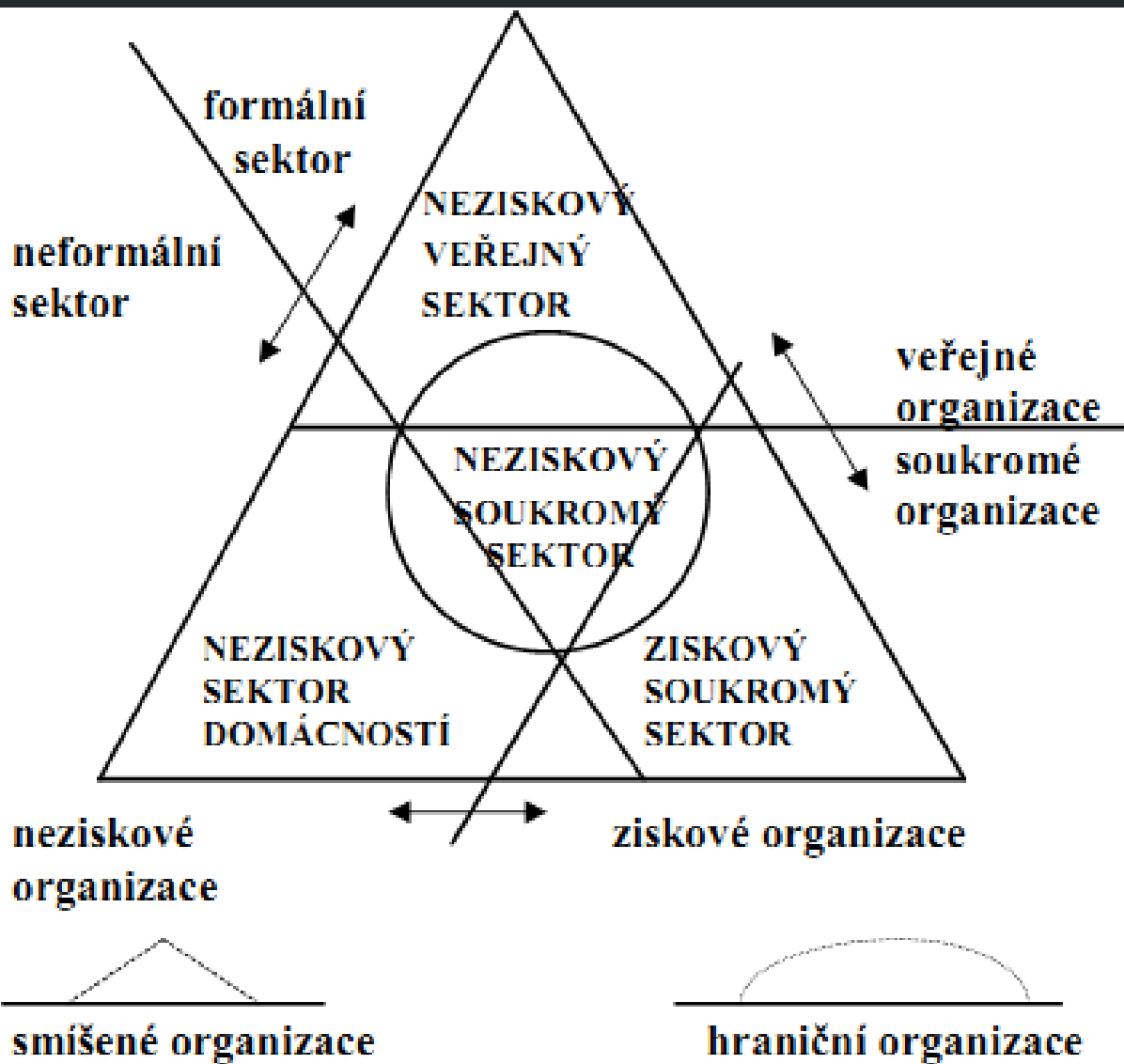
- Trojí prospěch - Tři P: People, Planet, Profit

„Herní pole“ a pojmy

- Neziskový sektor
  - Pestoff – formalizovaný, neziskový, nestátní
- Tržní sektor
  - Formalizovaný, ziskový, nestátní
- Sociální stát
  - Rostoucí, nové smýšlení o sociálních službách, vyšší standard, nové problémy
- Sociální ekonomika

Pramen: REKTOŘÍK [2001] dle PESTOFFA [1995].

Sociální podnikání

- „Podnikání je jen jedno, vymezeno dle zákona, jako činnost probíhající s cílem dosažení zisku“ – MPO

vs.

- Praxe s jakou je pojem užíván, s jevem který označuje

a

- Jiné, méně rozšířené přístupy

Co je sociální podnik?

Příklady označení SP používající

- Pragulic o.s. – zaměstnává bezdomovce jako průvodce po Praze
- SENZA družstvo – Zaměstnavatel zdravotně postižených osob, poskytující služby dietní jídelny, drobné montážní práce, kompletace výrobků, praní a žehlení prádla.
- ONZA a.s. – zaměstnavatel sociálně vyloučených (Romové, osoby po výkonu trestu), udržovatel zeleně, založeno městem Jirkov (jediný akcionář)
- Modrý domeček (o.s. Náruč) – zaměstnavatel osob s mentálním postižením poskytující služby kavárny, kopírovací služby a žehlení prádla

Intuice a názorný příklad:

- Organizace a) – rozdává chudým lidem jídlo, které kupuje za peníze vybrané sbírkami a z darů, pracují v ní dobrovolníci
- Organizace b) – provádí svoz neprodejných potravin z obchodů, které třídí a použitelné zpracovává na potraviny, zaměstnává zdravotně postižené
- Odpovědi: a) i b) jsou sociální podniky, pouze a) je sociální podnik, pouze **b) je sociální podnik**

Definiční znaky

- **Ekonomická a podnikatelská dimenze**
  - Kontinuální produkce zboží nebo služeb
  - Přijetí ekonomického rizika
  - Alespoň minimální množství placené práce
- **Sociální dimenze**
  - Jasný cíl prospět komunitě
  - Iniciativa spuštěná skupinou občanů nebo nestátní neziskovou organizací
  - Limitované přerozdělování zisku
- **Participativní řízení**
  - Vysoký stupeň autonomie
  - Rozhodování nezaložené na vlastnictví kapitálu
  - Participativní povaha řízení zahrnující rozdílné zainteresované skupiny

(EMES)

Vybrané definice

- *„sociální podnikání je podnikání s primárně sociálními cíli, jehož hospodářský zisk je v první řadě znovu investován do podnikání za stejným účelem nebo do rozvoje místní komunity, spíše než by se jednalo o podnikání s potřebou maximalizovat zisk pro zainteresované skupiny/osoby či vlastníky.“ (DTI, 2002)*
- *„soubor soukromých, formálně založených společností, s rozhodovací samostatností a svobodou členství, jež byly vytvořeny za účelem splnění potřeb jejích členů prostřednictvím trhu a výroby zboží a poskytování služeb, pojištění a finančních služeb, kde rozhodování a jakékoliv rozdělování zisků nebo přebytků mezi členy není přímo svázáno s kapitálem nebo poplatky zaplacenými jednotlivými členy, kteří mají každý jeden hlas.“ (Chavez, 2007)*

Přístupy k Sociálnímu podnikání

- Americký přístup
  - Samofinancování
  - Škola sociálních inovací
- Evropský sociální podnik „ideálního typu“
  - Družstevní hnutí

Rozdílnost SP v EU a USA

- USA
  - Plnění sociálních cílů (i nepřímo)
  - Důraz na jedince
  - Důraz na tržní zdroje
  - Ukotven v neziskovém sektoru
- EU
  - Plnění sociálních cílů (pouze přímo)
  - Důraz na kolektivní činnost a demokratičnost
  - Multi-financování včetně ospravedlnitelných veřejných dotací
  - Ukotven v hybridní sociální ekonomice

Sociální podnikání

- Principy
  - Ne primárně ziskovost, ale společenská prospěšnost.
Financování primárně z tržních zdrojů, přijetí ekonomických rizik
(financování převážně z vlastních zdrojů)
- Ekonomizace sociální práce
  - Přizpůsobení soc.služeb trhům
- Komunitní práce a rozvoj místních společenstev

Organizace dle zaměření na sociální prospěch

- Hybridní spektrum:
  - **Tradiční NNO (max)**
  - NNO s podnikatelskými aktivitami
  - **Sociální podnik**
  - Sociálně odpovědná firma/podnik (CSR)
  - Podnik realizující aktivity v duchu CSR
  - **Tradiční komerční podnik (min)**

Dva typy sociálních podniků

- A) Integrační (WISE, work integration social enterprise)
  - Nejvíce v ČR rozšířené podniky
- B) Ostatní / neintegrační
  - Souvisí více se školou sociálních inovací

Trh práce a politika zaměstnanosti

- Hlavně WISE podniky
- Doplnky k politice zaměstnanosti
  - V některých zemích její součástí (např. SK)
- Zákon o VZ (15% zlepšení ceny podniků s více jak 50% zdravotně postiženými zaměstnanci)
- Příspěvek na zaměstnávání osob se zdravotním postižením

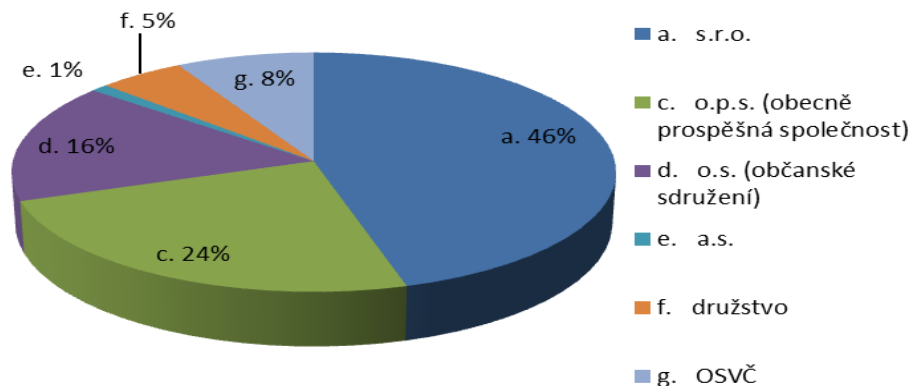
Problém ostatních skupin (etnické menšiny, osoby po výkonu trestu, dlouhodobě nezaměstnaní atd.)

Převís zaměření SP na jednu skupinu

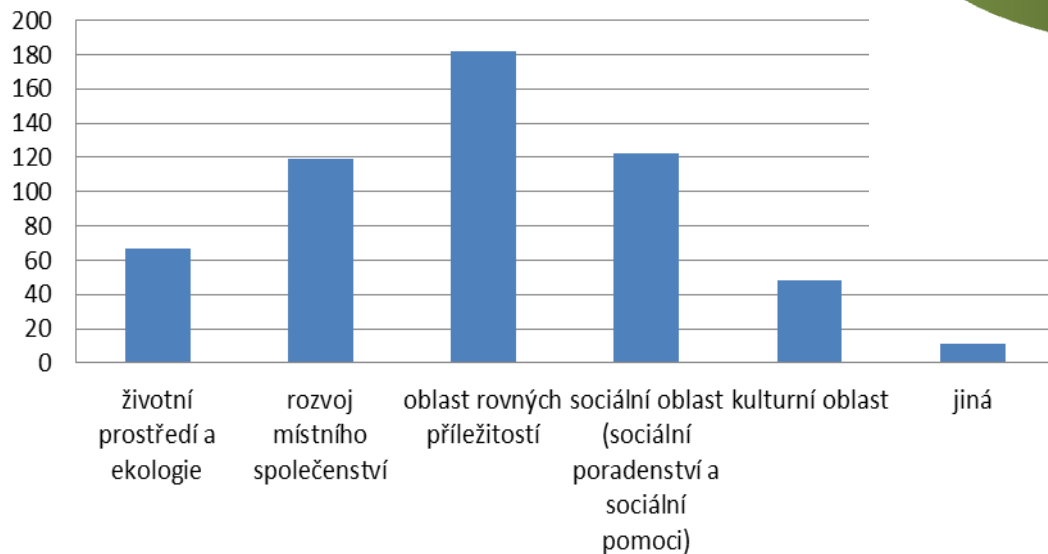
Česká praxe

Asi 200 podniků

Právní formy

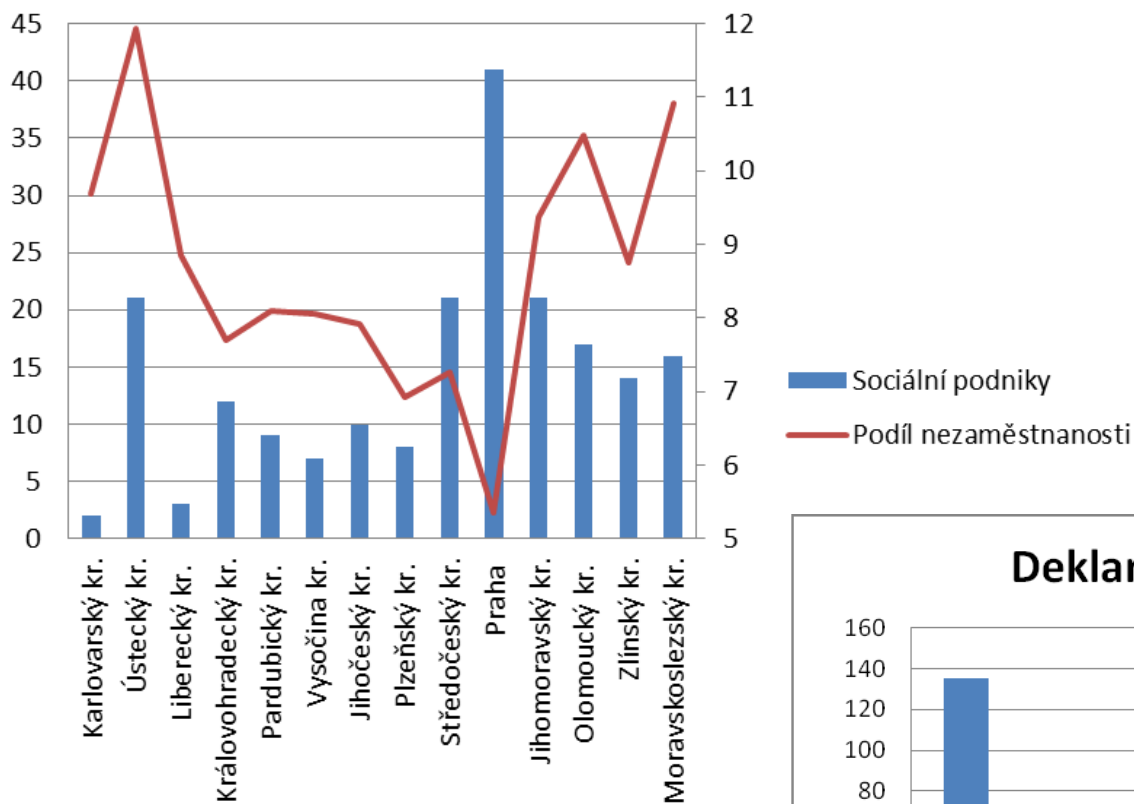

Deklarovaná prospěšnost SP

Prospěšnost

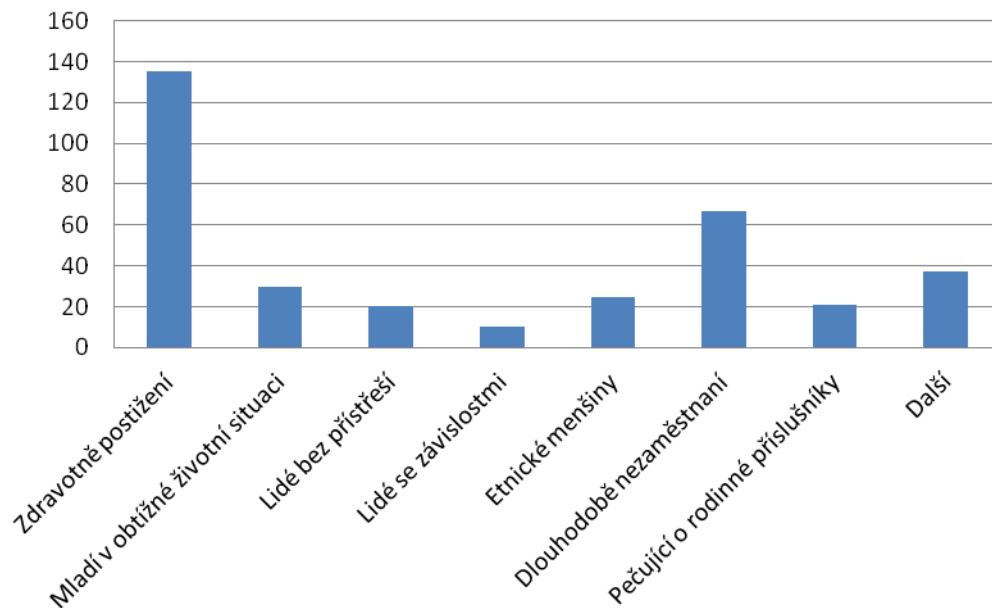
Počet SP v krajích (k nezaměstnanosti)

■ Rozmístění

■ Cílové skupiny

Deklarované cílové skupiny SP

Oblasti podnikání sociálních podniků

Česká praxe

- **Sociální podnik je:**

- Ten co chce dělat věci jinak (jiná hodnotová motivace)
- Umí podnikat, podnikání je základem příjmů
- Většina zisku se vrací zpět do podniku
- Respektuje zájmy a potřeby svých zaměstnanců
- Zaměstnává znevýhodněné osoby (není podmínkou)
- Je nezávislý
- Spolupracuje s místní komunitou, chová se partnersky

- **Sociální podnik není:**

- Podnik, který se za sociální označí
- Není to každý společensky odpovědný podnik (CSR)
- Není to NNO co si přivydělává prodejem výrobků
- Není to sociálně-terapeutické pracoviště
- Nemusí jím být každý zaměstnavatel s více jak 50% zaměstnanci se zdravotním postižením

Sociální podniky v Evropě

- Rozličné právní formy (družstva, dobrovolnická sdružení, vzájemně prospěšné společnosti, výtěžné či nevýtěžné podniky..)
- Zejména WISE
- V oblastech: Sociální a zdravotní služby, místní služby, vzdělání, kultura, turistika, průmyslová výroba, řemesla,
- Rozpoznané i nerozpoznané veřejnou politikou
  - Často tranzitivní zaměstnavatelé
  - Součástí politiky zaměstnanosti (např.: SK)
  - Vlastní družstevní formy (Ital.)

Než začneme podnikat

- Proč (mít správnou motivaci)
- Co (najít správnou příležitost)
- Kdy (časový plán)
- Kde (provozovnu)
- Jak
  - Podnikatelský plán
  - Způsob a organizace práce
  - Právní forma
  - Atd..

Doporučené: *Manuál: jak založit sociální podnik* (KURKOVÁ, FRANCOVÁ)

Právní formy

Právní forma	Výhody	Nevýhody
s.r.o.	Důvěryhodná forma (už tolik ne), snadné řízení	Dříve vklad 200 000Kč, dneska není.
a.s.	Důvěryhodná forma	Vklad 2 mil Kč
Družstvo	Kolektivní, demokratizované,	Horší pozice v očích bank, vklad 50 tis Kč.
Sociální družstvo	Forma přímo pro sociální podnikání	Větší regulace, nezažitá právní forma
o.p.s.	Transparentní s pojistkami proti zneužití	Bez důvěry bank, složitější, už nejde zakládat
Ústav	Nástupce o.p.s., zjednodušení	Bez zkušeností s formou
o.s. / spolek	Snadné založení a vysoká volnost	Bez důvěry bank, nevhodné k podnikání

Financování SP

- Vlastní prostředky
- Granty (z EU, OP LZZ a IOP, obtížné, hrozí sankce)
- Půjčky a úvěry (málo pro SP)
- Příspěvky ze zákona o zaměstnanosti (na zdrav. postiž.)
- Jiné zdroje
  - Poradenství a hmotné dary od firem
  - Zlevněné nebo půjčené majetky od obcí
  - Dobrovolnická práce od občanů

Podpora SP

- Soukromý sektor
  - NNO (TESSEA, Ashoka)
  - Ziskové (programy bank KB, ČSOB, UniKredit)
- Veřejná správa
  - Podpora zaměstnavatelů zdravotně postižených
  - Nový zájem VS o SP
  - Nový zákon (možná)

Nový zákon o SP

- Zpracovává MPSV, MPO a Agentura pro sociální začleňování
- Snad definice (možná pouze pro WISE podniky)
- Posílení podpory SP zákonem o veřejných zakázkách (nejenom zdravotně postižení)
- ???

Literatura:

- KURKOVÁ, Gabriela a Petra FRANCOVÁ. *Manuál: jak založit sociální podnik*. Praha: P3 - People, Planet, Profit, 2012, 41 s. ISBN 978-802-6040-422.
- DOHNALOVÁ, Marie a kol. *Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 131 s. ISBN 978-807-3572-693.
- MALÍK HOLASOVÁ, Věra a kol. *Sociální práce v kontextu sociálního podnikání: podnikání pro každého*. Vyd. 1. Editor Vendula Gojová. Ostrava: Marionetti press, 2013, 130 s. ISBN 978-802-6044-628.